

Namnpolicy

Principer och riktlinjer för
namngivning vid Region Gotland

Fastställd av miljö- och byggnämnden
Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen
Datum 2024-03-08
Gäller fr o m 2024-05-01
Ärendenr MBN 2024/316
Version [1.0]

Innehållsförteckning

Termer och begrepp	1
Behov av ortnamn	1
Lagstiftning och god ortnamnsd	2
Handläggning	2
Principer och riktlinjer vid namngivning	3
Riktlinjer för världsarvsstaden Visby	3
Namngivning med personnamn - memorialnamn	4
Kommersiella namn, företagsnamn	4
Ändring och upphävande av befintliga ortnamn	4

Termer och begrepp

Ortnamn avser en benämning på en bestämd geografisk plats och är alltså ett samlande begrepp för alla geografiska namn.

Kategorinamn är ortnamn som ämnesmässigt hör ihop. De behöver inte ha en naturlig koppling till området.

Memorialnamn är ortnamn som ges till minne av en allmänt eller lokalt historiskt betydelsefull person, i syfte att hedra personen.

Behov av ortnamn

Nästan alla platser omkring oss heter någonting. Varje väg och många kvarter i våra tätorter har namn, liksom parker, torg och offentliga platser och byggnader med mera. Alla sådana lokaliteter kallas ortnamn.

Ortnamnen har många roller. De särskiljer, identifierar och lokaliserar platser och fyller här en nödvändig funktion inte minst för ambulans, brandkår, polis, hemtjänst och taxi att hitta rätt. Men namnen har också en viktig roll som kulturhistorisk källa och är således en del av

kulturarvet. Ortnamnen är alltså betydelsefulla av historiska, sociala och inte minst av praktiska skäl.

Lagstiftning och god ortnamnsd

I kulturmiljölagen, (lag 1988:950), 1 kap. 4 § finns en hänsynsparagraf om god ortnamnsd (ändrad 2013:548) som lyder:

”Vid statlig och kommunal verksamhet ska god ortnamnsd iakttas.

Det innebär att

- hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl,
- ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat,
- påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn och
- namn på svenska, samiska, finska och meänkieli så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Namn som godkänts av Lantmäteriet ska i statlig och kommunal verksamhet användas i sin godkända form”.

God ortnamnsd innebär att hänsyn tas till såväl de kulturhistoriska som de funktionella och de språkliga aspekterna. En utgångspunkt bör dock vara att beakta det äldre och hävdvunna ortnamnsskicket i bygden och låta de gamla namnen leva.

Handläggning

Inom Region Gotland är det samhällsbyggnadsförvaltningens enhet för detaljplaner som bereder och handlägger namnändringar. Namnberedningsgruppen arbetar fram förslag på namn och miljö- och byggnämnden fastställer namnen.

Förekommande namntyper som miljö- och byggnämnden beslutar om är gatunamn, kvartersnamn, namn på parker, torg och cirkulationsplatser som ligger inom detaljplanelagt område, placerat på mark utlagd som vägmark och där huvudmannskapet är kommunalt. Vägar i övriga områden där kommunen är väghållare kan också namnsättas om det finns ett tydligt behov av det.

Vid behov inhämtas yttrande från polismyndigheten, räddningstjänsten, och andra myndigheter och sammanslutningar som bedöms ha intresse i namnändring. I processen kontaktas vid behov även hembygdsföreningar eller personer/aktörer som har lokalkännedom för att om möjligt knyta an till lokal kulturhistoria.

När beslut om ortnamnet har tagits, skickas beslutet till berörda. Berörda fastighetsägare och instanser underrättas om att adresser är satta. Bor annan eller andra personer än lagfaren ägare på fastigheten måste dessa underrättas om den nya adressen genom fastighetsägarens försorg.

Berörd vägförening eller berörda fastighetsägare ansvarar för skyltning av vägnamn. Region Gotland ansvarar för skyltning av det kommunala vägnätet samt för att sätta upp skyltar på gator, torg och namngivna platser i Visby innerstad.

Principer och riktlinjer vid namngivning

Vid namngivning av gator, vägar, kvarter, parker, torg och cirkulationsplatser ska följande principer tillämpas:

Varje namnförslag skall prövas mot lagtexten i § 4 kulturmiljölagen för att se om det uppfyller lagens krav på god ortnamnsred. Förekomst av hävdvunna ortnamn ska inventeras tidigt i processen och hänsyn till dessa blir vägledande i namnsättningen.

I första hand skall befintliga äldre namn bevaras och där det är möjligt ska namnsättning knyta an till lokal kulturhistoria.

Vid namngivning ska jämställdhet och jämlikhet beaktas. Till exempel ska fördelningen mellan manligt och kvinnligt vara jämn när könskodade namn, ord, yrken med mera används.

Vid namngivning, speciellt vid användning av kategorinamn som ämnesmässigt hör ihop, exempelvis Fasanvägen, Falkvägen och Trastvägen, bör dessa knyta an till företeelser som har funnits eller finns i området.

Arbetsnamn på till exempel planuppdrag och nybyggnadsprojekt, ska tas fram i samråd med namnberedningsgruppen, för att säkerställa att principerna för namnsättning följs.

Sponsornamn på kommunala anläggningar ska undvikas.

Namntävlingar ska undvikas.

Namnen ska

- vara lätta att uttala, uppfatta och minnas
- vara lättstavade
- inte kunna förväxlas med andra namn
- inte inbjuda till löje eller ge anledning till mindre behagliga associationer
- vara språkriktigt och följa svenska skrivregler
- vara tidlösa och stå sig över tiden
- gärna anknyta till platsen och dess lokalisering

Riktlinjer för världsarvsstaden Visby

Region Gotland ansvarar för att sätta upp skyltar på gator, torg och namngivna platser i Visby innerstad. Det är också regionens ansvar att upprätthålla kartor och adresser i innerstaden.

Namnen har tillkommit av gammal hävd och har ofta funnits med på kartor under mycket lång tid. Det finns en anledning med att behålla dessa namn, inte minst för att de berättar om hur staden vuxit fram och vilka olika funktioner vissa stadsdelar har haft. De skapar ett högt kulturhistoriskt värde och de kan också spegla viktiga händelser och relationer med andra städer. Regionen är angelägen om att bevara dessa namn för framtiden och därför ska redan givna namn inte ändras.

För platser som inte har något namn och där man heller inte kan finna något historiskt belägg (äldre kartor, skrifter etc) kommer Regionen Gotland inte att sätta upp skyltar eller skapa nya adresser. Om en plats har fått ett namn i folkmun och medborgarna på eget initiativ vill sätta upp en skylt finns möjlighet till det efter samråd med Samhällsbyggnadsförvaltningen. Skyltar ska passas in i miljön och kräver i vissa fall bygglov.

Nya lagar och regler om tillgänglighet innebär att krav ställs på skyltarnas utformning och läsbarhet.

Namngivning med personnamn - memorialnamn

Vid namngivning med personnamn ska följande principer tillämpas:

- Ortnamnsrådet uppmanar till försiktighet och eftertanke när det gäller namngivning med s.k. memorialnamn.
- Gator, vägar, kvarter, parker, torg och cirkulationsplatser namnges inte efter levande personer. Personen som skall hedras bör ha varit avliden i minst 5 år.
- Personen bör vid tiden för namngivningen helst vara så pass känd att allmänheten inte omgående behöver en kommentar till namnvalet. Personen kan gärna ha en stark anknytning till platsen.
- Namnen skall vara språkligt lätthanterliga och inte för långa.
- Namnen ska ge positiva associationer och väcka intresse hos allmänheten.
- Det kan finnas fall då det är motiverat att hedra en person som inte är allmänt känd men som har betytt mycket för platsen eller på annat sätt haft en stark anknytning till densamma.

Kommersiella namn, företagsnamn

Region Gotland ska följa Ortnamnsrådets rekommendationer om att avstå bruk av kommersiella eller säljande namn vid namngivning, vare sig det gäller gator, vägar eller byggnader och anläggningar, som exempelvis:

- företagsnamn,
- namn på engelska,
- namn med efterled som -strand, -park, -staden, -gård,
- nobiliserande namntillägg som till exempel gård, herrgård, slott, säteri, hov eller hof.

Dessa rekommendationer innebär även att kommunen inte ska redovisa icke fastställda kommersiella eller trendiga namn i kommunala handlingar eller på allmänna och kommunala kartor.

Ändring och upphävande av befintliga ortnamn

God ortnamnsredovisning innebär, enligt kulturmiljölagen, att hävdvunna ortnamn inte ska ändras utan starka skäl.

Fysiska förändringar av vägnätet i samband med utbyggnader i samhället kan vara ett skäl till översyn av berörda vägnamn. Ett annat skäl kan vara ett beaktande av säkerhets- eller

trygghetsaspekter där uppenbara förväxlingsrisker föreligger för polis, räddningstjänst m fl på grund av t ex förväxlingsnamn på gator och vägar.

Ändring av befintligt ortnamn ska ske genom beslut i Miljö- och byggnämnden där det tidigare namnet även upphävs.

Ortnamn ska inte ändras mer än när det är absolut nödvändigt.